

Ομιλία του προέδρου της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Ξενοδόχων κ. Ιωάννη Α. Ρέτσου στην ανοικτή συνεδρίαση του «συμβουλίου των προέδρων», που πραγματοποιήθηκε στις 18-11-11 στη Θεσσαλονίκη, στο πλαίσιο της διεθνούς έκθεσης τουρισμού «philoxenia 2011».

Μία εβδομάδα μετά το τέλος ενός εφιαλτικού 10ημέρου, που νομίζω ότι κανένας Έλληνας δεν πρόκειται ποτέ του να ξεχάσει, προσπαθούμε όλοι να συνέλθουμε από το σοκ που προκάλεσε το φάσμα της άμεσης χρεωκοπίας, που για πρώτη φορά τα τελευταία δύο χρόνια εμφανίστηκε τόσο απειλητικό και άμεσο. Οι ανακοινώσεις για το νέο μεταβατικό κυβερνητικό σχήμα, προκάλεσαν ανακούφιση στην κοινωνία, η οποία για ημέρες φαινόταν ανήμπορη να αντιληφθεί τι συμβαίνει, αλλά και να συνειδητοποιήσει τα επερχόμενα δεινά. Την ίδια στιγμή, η οικονομική δραστηριότητα στο σύνολο των παραγωγικών τομέων της χώρας πάγωσε και ο τουρισμός βρέθηκε στη δυσάρεστη θέση να δέχεται αήθεις επιθέσεις από το εξωτερικό και να αποτελεί πεδίο «κερδοσκοπικής σπέκουλας», με γνωστούς «tour operator» να απαιτούν υπογραφή συμφωνιών για πληρωμή σε εναλλακτικό νόμισμα, ή να εξαρτούν την καταβολή υπεσχημένων προκαταβολών με εμπράγματα εγγυήσεις.

Παρότι οι συχνές αλλαγές ηγεσίας των αρμόδιων αξιωματούχων για τον τομέα, αποτελούν διαχρονικά ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα που αντιμετώπιζε ο Τουρισμός, εντούτοις η νέα δομή του Υπουργείου Πολιτισμού & Τουρισμού, έτσι όπως τελικά διαμορφώθηκε, δείχνει να εξασφαλίζει τη λειτουργική συνέχεια και να προδιαθέτει ευχάριστα για διακομματική συναίνεση. Ο διορισμός νέου υφυπουργού, αρμόδιου για τον Τουρισμό, του κ. Πέτρου Αλιβιζάτου, ως μήνυμα και πρόθεση είναι φυσικά μία θετική εξέλιξη. Πόσω μάλλον όταν το πρόσωπο που επελέγη, είναι και γνώριμος του κλάδου και γνώστης των βασικών ζητημάτων του, με προηγούμενη θητεία σε θέσεις του μηχανισμού και με πείρα από την πολιτική πραγματικότητα της χώρας. Αυτό, σε συνδυασμό με την παραμονή της προηγούμενης ηγεσίας, του Υπουργού κ. Παύλου Γερουλάνου και του Υφυπουργού κ. Γιώργου Νικητιάδη, αλλά και των γενικών γραμματέων Υπουργείου και Ε.Ο.Τ., προδιαθέτει για σχετική ηρεμία και σταθερότητα στον τομέα, αλλά αυξάνει και τις απαιτήσεις των επαγγελματιών, οι οποίοι βλέπουν σε αυτήν την εξαιρετικά δυσμενή συγκυρία να εκλείπει πια το επιχείρημα της διατήρησης πολιτικών ισοροπιών, ως δικαιολογία καθυστερήσεων.

Αναφέρθηκα ήδη στο γεγονός ότι παρήλθε ένα εξαιρετικά κρίσιμο χρονικό διάστημα απραξίας λόγω των εξελίξεων. Με δεδομένο λοιπόν αυτό, αλλά και επειδή έχουν υπάρξει καθυστερήσεις σε αρκετές από τις διαδικασίες που είχαν δρομολογηθεί το τελευταίο

διάστημα και τις οποίες θέλουμε να δούμε να ολοκληρώνονται το συντομότερο δυνατόν, δεν έχουμε σε καμία περίπτωση την πολυτέλεια, σαν κλάδος, να εκλαμβάνουμε αυτήν την μεταβατική κυβέρνηση ως «μεταβατική», με τη στενή έννοια του όρου. Πιστεύουμε ότι στα ζητήματα του Τουρισμού που επείγουν και απασχολούν τον κλάδο μας, δεν χωρούν ούτε κομματικές, ούτε άλλες ειδικές πολιτικές σκοπιμότητες και διαστάσεις. Αυτό άλλωστε έδειξαν οι βασικές αρχές στις οποίες τοποθετήθηκαν και γενικά συμφώνησαν και όλα σχεδόν τα κόμματα, μέσα από το πρόσφατο συνέδριο του ΣΕΤΕ. Με τη σημερινή λοιπόν διαμορφωμένη κατάσταση, δε θα μπορέσουμε ούτε να καταλάβουμε, ούτε να εξηγήσουμε, ούτε και να δεχθούμε την περίπτωση αδυναμίας υλοποίησης συγκεκριμένων υποσχέσεων, ρητών δεσμεύσεων και συμφωνηθέντων διαδικασιών, προς αυτήν την κατεύθυνση.

Η φετινή χρονιά που ήδη έκλεισε τουριστικά, χαρακτηρίζεται από θετικό πρόσημο, τόσο στις αφίξεις, όσο και στα έσοδα. Ύστερα από δύο συνεχείς χρονιές ύφεσης και μεγάλων απωλειών στα έσοδα, η περίοδος που περάσαμε, αφενός μεν φρέναρε την υποχώρηση, αφετέρου δε έδωσε μία ανάσα στη δοκιμαζόμενη αγορά, ανακτώντας μέρος των απωλειών των δύο προηγούμενων ετών.

Από την άλλη πλευρά όμως, φάνηκε πια ξεκάθαρα η ύπαρξη τουρισμού δύο ταχυτήτων. Η μία αφορά τους παραδοσιακούς τουριστικούς προορισμούς που είναι προσανατολισμένοι στο εξωτερικό και στον εισερχόμενο τουρισμό, οι οποίοι πάνε και έχουν λόγους να εξακολουθήσουν να πηγαίνουν καλά και στο μέλλον.

Η άλλη όμως έχει να κάνει με τους προορισμούς αυτούς που έχουν κυρίως εσωτερικό προσανατολισμό, οι οποίοι δυστυχώς υποφέρουν και θα υποφέρουν. Η Π.Ο.Ξ. έθεσε το ζήτημα ήδη από το καλοκαίρι, όταν ακόμα υπήρχε το κλίμα ευφορίας από τα αυξητικά νούμερα αφίξεων και εσόδων, πέρα όμως από τον προβληματισμό της, κατέθεσε και συγκεκριμένες προτάσεις. Ένα βασικό μας αίτημα, τουλάχιστον για φέτος, είναι προς το Υπουργείο Παιδείας & Διά Βίου Μάθησης και έχει να κάνει με τη δημιουργία εμβόλιμης εβδομάδας διακοπών μεταξύ Χριστουγέννων και Πάσχα. Έχει μάλιστα προταθεί το τετραήμερο μετά την Καθαρά Δευτέρα, έχουν εξηγηθεί τρόποι αναπλήρωσης των ημερών διδασκαλίας που θα χαθούν και έχει αναλυθεί ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα καμπάνιας σε συνεργασία με το Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού. Και εδώ χρειάζεται η καταλυτική παρέμβαση του ΥΠ.ΠΟ.Τ., το οποίο πέρα από την πίεση, θα πρέπει να αναλάβει την επικοινωνία του όλου εγχειρήματος, μέσα στο πνεύμα της παροχής δυνατότητας προς τους μαθητές και τις οικογένειές τους να ανακαλύψουν τον πολιτιστικό πλούτο της χώρας. Η Π.Ο.Ξ. είναι έτοιμη και αποφασισμένη να κάνει το καθήκον της, προσφέροντας μέσω των ξενοδοχείων-μελών των τοπικών της ενώσεων συγκεκριμένες εκπτώσεις και προσφορές.

Επανερχόμενοι στη φετινή ανάκαμψη του τουριστικού ρεύματος προς τη χώρα μας, οφείλουμε ως αγορά, σε αντίθεση με τη συνήθη διαχρονική πολιτική ρητορική, να αναλύσουμε τα δεδομένα όχι μόνο ποσοτικά, αλλά και ποιοτικά, προκειμένου να καταλήξουμε σε χρήσιμα συμπεράσματα για το μέλλον, το οποίο αυτή τη στιγμή φαντάζει εξαιρετικά αβέβαιο και απροσδιόριστο. Ψάχνοντας λοιπόν να δούμε γιατί είχαμε αυτή τη θετική χρονιά, αναλύοντας τα επιμέρους δεδομένα της για να εντοπίσουμε τον πραγματικό αντίκτυπο, πέραν των γενικών αριθμών, ποσοστών και εντυπώσεων, αλλά και το αν η δυναμική που αναπτύχθηκε μπορεί να έχει συνέχεια, αν θα διατηρηθεί δηλαδή και για την επόμενη περίοδο και υπό ποιες προϋποθέσεις, καταλήγουμε στα εξής:

Η γενναία και ιδιαίτερα ευέλικτη τιμολογιακή πολιτική των ξενοδοχείων υποβοηθήθηκε σημαντικά από τη μείωση του ΦΠΑ στη διαμονή, καθιστώντας το προϊόν μας ανταγωνιστικότερο. Υπήρξε διάχυτη η αίσθηση σε πολύ κόσμο, ότι η Ελλάδα θα προσέφερε φέτος πολύ δελεαστικό και συμφέρον «value for money», κάτι το οποίο τελικά αποδείχθηκε και στην πράξη.

Η καταβύθιση των προορισμών της Μέσης Ανατολής και της Β. Αφρικής συνέβαλε επίσης σημαντικά στην ενίσχυση των διαθέσιμων προορισμών. Ένα σημαντικό ποσοστό τουριστικής κίνησης που διακινήθηκε προς την Ελλάδα και τους προορισμούς της Ευρωπαϊκής Μεσογείου, προήλθε από τους προορισμούς αυτούς και αυτό είναι ένα αναμφισβήτητο στοιχείο που φάνηκε καθαρά στην εξέλιξη της κίνησης προς όλους τους ανταγωνιστικούς και μη προορισμούς. Δεν πήγε μόνον η Ελλάδα καλά, πήγαν όλοι οι προορισμοί καλά, από την Ισπανία μέχρι την Κύπρο.

Η βελτίωση σε ικανό βαθμό των διαδικασιών χορήγησης «visa» με τις υπηρεσίες των «visa centers» – τα οποία από ό,τι μαθαίνουμε κάνουν και εξαιρετικές εισπράξεις, αποτέλεσε επίσης καταλυτικό παράγοντα. Μάλιστα εδώ είναι και η μεγάλη πρόκληση για το Υπουργείο, οι διαδικασίες δηλαδή που κατόπιν έντονων πιέσεων και παρεμβάσεων εφαρμόστηκαν σε πρεσβείες και προξενεία χωρών της πρώην Σοβιετικής Ένωσης με πολύ καλά αποτελέσματα, να εφαρμοστούν και με την ίδια επιτυχία στο προξενείο της Κωνσταντινούπολης, της Σαγκάης και άλλων αγορών αμέσου ενδιαφέροντος.

Τέλος, τα πολλά «fam trips» δημοσιογράφων και «tour operator» που οργανώθηκαν από τον Ε.Ο.Τ., μπορεί να μην υποκαθιστούν την προβολή της χώρας στο εξωτερικό έτσι όπως εξ' ορισμού πρέπει να γίνεται, σίγουρα όμως προσέφεραν πολύ θετικά αποτελέσματα τη δύσκολη αυτή συγκυρία.

Η ποιοτική αυτή ανάλυση της αύξησης των εσόδων, γεννά εύλογα ερωτηματικά για την επόμενη χρονιά, που για πολλούς από εμάς δεν αρχίζει τον Απρίλιο του 2012, αλλά έχει ήδη αρχίσει και μιλάω κυρίως για τους αστικούς, ορεινούς και ημιορεινούς προορισμούς. Οι επόμενοι λοιπόν μήνες, με αποκορύφωμα την τουριστική σεζόν του 2012, θα είναι από τις πλέον δύσκολες και απρόβλεπτες περιόδους στην ιστορία του Ελληνικού τουρισμού. Η διεθνής εικόνα της χώρας μας, έτσι όπως σήμερα έχει διαμορφωθεί, η αμφισβητούμενη πιστοληπτική μας επάρκεια και ικανότητα, αλλά και οι έως πολύ πρόσφατα συνεχείς παλινωδίες και ανατροπές στο πολιτικό μας σκηνικό που δημιουργούν εικόνα αφερεγγυότητας στο εξωτερικό, συνθέτουν ένα «εκρηκτικό κοκτέιλ» που σίγουρα θα επηρεάσει αρνητικά. Στο περιβάλλον λοιπόν αυτό, θα πρέπει η Κυβέρνηση να υπερβεί τις αρμοδιότητες που προέκυψαν από τη διακομματική συμφωνία και το ΥΠ.ΠΟ.Τ. να λειτουργήσει ως αιχμή του δόρατος για την επίλυση θεμάτων που είτε έχουν συμφωνηθεί, είτε είναι στο τελικό στάδιο υλοποίησης.

Τα αποτελέσματα της επιβολής του μειωμένου συντελεστή Φ.Π.Α. 6.5% στη διαμονή, απέδειξαν περίτρανα την αναγκαιότητα επέκτασης του μέτρου σε όλο το τουριστικό πακέτο, ειδικότερα τώρα που ο ανταγωνισμός θα γίνει ανελέητος και λόγω της επιθετικής ανάκαμψης της Β. Αφρικής, αλλά και της επαπειλούμενης νέας ύφεσης σε Ευρώπη και Αμερική. Επιπρόσθετα, η μείωση των τελών ανά επιβάτη κατά 50% σε όλα τα ελληνικά αεροδρόμια, σύμφωνα με την πλήρως τεκμηριωμένη πρόταση του Σ.Ε.Τ.Ε. προς τα αρμόδια υπουργεία, είναι προς την ίδια κατεύθυνση ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού μας πακέτου. Η οριστική δημιουργία και θεσμοθέτηση μέσα από τη Βουλή της εταιρείας «Marketing» του Ελληνικού τουρισμού, θα δώσει αυτό που τόσο πολύ διαχρονικά μας λείπει: μακρόπνοο στρατηγικό πλάνο ανάπτυξης, ανεξαρτήτων πολιτικών αλλαγών, αλλά και πόρους, θεσμοθετημένους και μη, για την οργάνωση τρόπων ιδανικής προβολής και διείσδυσης στις αγορές που μας ενδιαφέρουν. Επιπλέον, η ψήφιση του σχεδίου για τη μείωση της γραφειοκρατίας, πρέπει να επισπευθεί, αφού το κείμενο είναι στην τελική του μορφή και παρά το ότι δε χαρακτηρίζεται ιδανικό, εντούτοις οφείλουμε να ομολογήσουμε ότι λύνει ζητήματα που απασχολούν τους ξενοδόχους εδώ και δεκαετίες. Τέλος, η εκκρεμότητα με τα πνευματικά και συγγενικά δικαιώματα, που ταλανίζει εδώ και είκοσι χρόνια τους ξενοδόχους όλης της Ελλάδας, πρέπει οριστικά να διευθετηθεί άμεσα. Το Ξ.Ε.Ε., μετά από διαπραγματεύσεις μηνών, κατέληξε σε συμφωνίες με τους βασικούς φορείς εκπροσώπησης των δημιουργών και των εκτελεστών έργων καλλιτεχνικής διάνοιας και οι συμφωνίες αυτές κ. Υφυπουργοί, μπορούν να αποτελέσουν όπλο στα χέρια σας για τη μεταβολή του υφιστάμενου νομικού πλαισίου, με τη θεσμοθέτηση εφεξής μίας διαφανούς διαδικασίας, στην οποία να

προβλέπεται πολλοί περισσότεροι να πληρώνουν πολύ λιγότερα, τα χρήματα να εισπράττονται και να αποδίδονται στους διακαιούχους τους με διαφάνεια και εν ολίγοις ο κάθε ξενοδόχος να γνωρίζει τι πληρώνει, σε ποιον το πληρώνει και γιατί το πληρώνει, χωρίς την αβεβαιότητα της μελλοντικής δημιουργίας νέων δικαιούχων.

Πέρα όμως από τα πέντε αναφερθέντα βασικά ζητήματα, αποτελεί κοινή απαίτηση του κλάδου να τεθούν στο τραπέζι και άλλες σημαντικές εκκρεμότητες για τις οποίες δεν έχει ασχοληθεί κανείς εδώ και μήνες. Δεν μπορεί η χώρα για παράδειγμα να συνεχίζει χωρίς αναθεωρημένο Ειδικό Χωροταξικό Σχέδιο για τον Τουρισμό και εξαιτίας αυτού να έχουν τελματώσει πολύ σημαντικές πρωτοβουλίες, όπως ο θεσμός της τουριστικής κατοικίας, όπως και δεν μπορεί να συνεχίζουμε χωρίς συγκεκριμένη στρατηγική για τις Αερομεταφορές, για την κρουαζιέρα (με απτά και μετρήσιμα πια τα αποτελέσματα από την άρση του καμποτάζ), για το συνεδριακό τουρισμό και πλείστες άλλες περιπτώσεις. Το ότι συνεχίζει τη θητεία του ο υπουργός Πολιτισμού & Τουρισμού, με θεσμικά κατοχυρωμένη πλέον στο υπουργείο τη διακομματική συναίνεση, θα πω για μία ακόμη φορά ότι είναι θετικό για εμάς, υπό την προϋπόθεση ότι δε θα χαθεί άλλος χρόνος και δε θα λειτουργήσει στη λογική και στο πλαίσιο μίας «μετάβασης» προς μία άλλη πολιτική κατάσταση σε λίγους μήνες. Αυτό το διάστημα είναι το πλέον κρίσιμο, διότι τώρα αρχίζουν οι κρατήσεις για την επόμενη περίοδο και για την τουριστική αγορά, δεν νοείται καμία «μεταβατική» ή άλλη περίοδος. Είναι εποχή εντατικής προετοιμασίας, αποφάσεων και κινήσεων. Και ας μην αποκλίνουμε από τη σκληρή και κυνική πραγματικότητα. Όλα αυτά τα οποία διεκδικούμε και περιμένουμε να υλοποιηθούν άμεσα, δεν αποτελούν κοσμοϊστορικές καινοτομίες ούτε ρηξικέλευθες τομές. Είναι τα στοιχειώδη και τα αυτονόητα για κάθε σύγχρονο κράτος που θεωρεί εαυτόν «διεθνή τουριστικό προορισμό» και έπρεπε ήδη να ισχύουν για τη χώρα μας.

Οι περισσότερες από τις παρεμβάσεις που ζητούμε να προχωρήσουν και να υλοποιηθούν άμεσα, έχουν κυρίως να κάνουν με τον τουρισμό ευρύτερα, δεδομένου ότι εμείς οι ξενοδόχοι, έχοντας κάνει διαχρονικά τεράστιες επενδύσεις και αποτελώντας τον κρίκο εκείνο της αλυσίδας με τη μεγαλύτερη ίσως ένταση κεφαλαίου, γνωρίζουμε καλύτερα από τον καθένα ότι η επιτυχία ή η αποτυχία μας είναι απόλυτα συνδεδεμένη με την ελκυστικότητα ή μη του συνολικού τουριστικού προϊόντος. Η φετινή λοιπόν χρονιά της ανάκαμψης, μας δημιουργεί ταυτόχρονα και πολλούς προβληματισμούς. Ναι πράγματι, φέτος επιστρέφουμε ως χώρα κοντά στα επίπεδα των καλύτερων ετησίων τουριστικών εσόδων της τελευταίας δεκαετίας. Πρέπει όμως να θυμόμαστε όλοι, ότι οι καλύτερες εισπράξεις αφορούν στο σύνολο του τουριστικού συναλλάγματος που διαχέεται

στην οικονομία μας και δε σημαίνει απαραίτητα καλύτερες εισπράξεις και για τα ξενοδοχεία, ή τουλάχιστον την πλειοψηφία αυτών.

Απεναντίας, τα έσοδα των ξενοδοχείων δεν πήγαν καθόλου καλά φέτος. Πέραν των προσφορών και των χαμηλών τιμών, η κατάρρευση της εσωτερικής αγοράς επέφερε βαρύ πλήγμα για τουριστικές επιχειρήσεις και προορισμούς. Αυτή η διάσταση, σε συνδυασμό με την παντελή έλλειψη ρευστότητας, αφού το τραπεζικό σύστημα είναι «βαριά άρρωστο», με τις οφειλές από επιστροφές ΦΠΑ, τις καθυστερημένες επιδοτήσεις επί επενδύσεων που έχουν από καιρού ολοκληρωθεί κ.λ.π., δημιουργούν ένα οικονομικό και λειτουργικό περιβάλλον για τα ξενοδοχεία που ελάχιστα περιθώρια αισιοδοξίας αφήνουν.

Και σε όλα αυτά, δεν μπορούμε να μην αναφέρουμε την τραγική εικόνα που παρουσιάζουν τα τρία τελευταία χρόνια οι δύο σημαντικότεροι για τη χώρα αστικοί προορισμοί, η Θεσσαλονίκη και η Αθήνα. Μία εικόνα που έρχεται ως αποτέλεσμα της οικονομικής δυσπραγίας στη χώρα μας και διεθνώς, αλλά και της συνεχούς δυσφήμισης προς το εξωτερικό, συνεπεία της μετατροπής των κέντρων και των δύο πόλεων σε «πεδία μαχών» περιέργων στοιχείων, που το μόνο που επιδιώκουν είναι το «κάψιμο» και η αναρχία. Επειδή η πρωτεύουσα, αλλά και οι πόλεις-ορόσημα κάθε χώρας αποτελούν και τον καθρέπτη της, είναι απαραίτητο κ. Υφυπουργοί να δοθεί ειδικό βάρος στην αποκατάσταση της εικόνας και της Αθήνας αλλά και της Θεσσαλονίκης, διότι όπως έχω επανειλημμένα τονίσει σε δημόσιες τοποθετήσεις μου, δε θα αργήσει χρονικά η στιγμή που οι εικόνες χάους του κέντρου και των δύο πόλεων, θα χαρακτηρίζουν, ως εικόνα, σε διεθνές επίπεδο ολόκληρη τη χώρα.

Βρισκόμαστε λοιπόν αυτή τη στιγμή μπροστά σε έναν χειμώνα γεμάτο προκλήσεις και σε μία εξαιρετικά απρόβλεπτη νέα τουριστική σεζόν. Για την επόμενη περίοδο και για κάθε επόμενη περίοδο, πρέπει να εξετάζουμε ορισμένες άλλες παραμέτρους που διαμορφώνουν τη σταθερότητα μίας αυξητικής τάσης ανάκαμψης.

Πρέπει να δούμε τι έγινε φέτος από πλευράς υποστήριξης και οργάνωσης του τουριστικού μας προϊόντος. Τι κάναμε για τις υποδομές; Σε τι βελτιώθηκε η κατάσταση στα αεροδρόμιά μας; Στα λιμάνια μας; Στα οδικά μας δίκτυα;

Στους σταθμούς εισόδου; Στην καθαριότητα και στη γενική εικόνα των προορισμών μας; Η παρουσία μας στο εξωτερικό ποια είναι και ποια θα είναι μελλοντικά; Τι κάνουμε στις μεγάλες μας αγορές; Στις νέες και αναδυόμενες; Σε ποιες εκθέσεις θα πάει ο ΕΟΤ;

Γνώμονας για όλα αυτά πρέπει να είναι πάντα μία συνθήκη: Όσοι αποφάσισαν φέτος να επισκεφθούν την Ελλάδα, από αρχική επιλογή ή λόγω κατάστασης, αυτά που είδαν και έζησαν – και δεν εννοούμε τις απεργίες και τις άλλες έκτακτες καταστάσεις – έμειναν ικανοποιημένοι για να επιστρέψουν και του χρόνου; Και πως θα

τους προσεγγίσουμε ξανά; Φοβάμαι ότι βαδίζουμε σε λάθος μονοπάτι όλοι, όσο ακρούμαστε στο να καταμετρούμε κεφάλια και ευρώ, παραμένοντας απλά έτσι έρμαιο εξωγενών παραγόντων και επιρρεπείς σε ατυχίες ή σε αποτυχίες άλλων.

Τι είναι εκείνο που σε καμία περίπτωση δεν έχουμε αυτή τη στιγμή; Μα φυσικά χρόνο. Όμως κ.κ. Υφυπουργοί, αγαπητές φίλες και φίλοι, έχουμε άλλα σημαντικότερα να αντιτάξουμε. Δραστηριοποιούμαστε και υπηρετούμε όλοι τον πιο δυναμικά αναπτυσσόμενο τομέα της οικονομίας μας. Έναν τομέα που έφερε 10% παραπάνω έσοδα στη χώρα φέτος, τη στιγμή που η ύφεση είναι κοντά στο -6%. Έχουμε μία ενιαία και απόλυτα συντεταγμένη φωνή, αφού οι φορείς εκπροσώπησής μας, ο Σ.Ε.Τ.Ε., το Ξ.Ε.Ε. και η Π.Ο.Ξ., συνεργάζονται αρμονικά με μοναδικό γνώμονα την πρόοδο του τουρισμού μας. Και βρισκόμαστε μέσα σε μία ιδιόμορφη χρονική συγκυρία, που παρά τις ακραίες δυσκολίες, συναντούμε μία διακομματική πολιτική ηγεσία η οποία δε φαίνεται να εμποδίζεται από πουθενά να δράσει γρήγορα και καταλυτικά. Ο χρόνος είναι το στοίχημα αγαπητές φίλες και φίλοι και μην σας μένει η παραμικρή αμφιβολία ότι η επιτυχία είναι στα χέρια όλων μας, Πολιτείας και ιδιωτικού τομέα. Από την άλλη όμως, για την όποια καθυστέρηση ή αποτυχία στην επίτευξη των στόχων, θα κριθούμε σκληρά και αμείλικτα!

Ευχαριστώ για την προσοχή σας και εύχομαι για μία ακόμη φορά καλή επιτυχία στο δύσκολο έργο που πρέπει να συνεχίσει και να ολοκληρώσει το Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού και η ηγεσία του.